

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN HAZIRLIKSIZ KONUŞMA BECERİLERİ*

Özge SAĞLAM

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Yrd. Doç. Dr. Yusuf DOĞAN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, ydogan@gazi.edu.tr

Özet

İnsan olmanın en belirgin özelliği ve insanın sosyalleşmesini sağlayan unsurlardan biri olan konuşma, günlük hayattaki kişiler arası iletişimde önemli bir yer tutmaktadır. İletişimin doğru şekilde gerçekleşmesi ve iletişimde karşılaşılabilecek aksaklıkların önüne geçilebilmesi için konuşma eğitimi önem verilmelidir. 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerini tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışma kapsamında 98 öğrenciye konuşma yaptırılmıştır. Öğrencilerin konuşmaları kaydedilmiş daha sonra da yazıya geçirilmiştir. Elde edilen konuşma metinleri nicel ve nitel olarak değerlendirilmiştir. Hazırlıksız konuşma sırasında öğrencilerin; Türkçenin dil bilgisi yapısına uygun cümle kurmada sıkça hata yaptıkları, kelime bulmakta zorlandıkları, sık sık kelime ve cümle tekrarna düştükleri, çoğunlukla bir plan yapmadan konuştukları, olay ağırlıklı anlatımlara yer verdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin tamamına yakını kendilerine verilen üç dakikalık konuşma süresini dolduramamıştır. Yapılan değerlendirmede öğrencilerin ortalama puanları 100 üzerinden 38 olmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin hazırlıksız konuşma becerileri yetersiz ya da kısmen yeterli olarak tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda hazırlıksız konuşma becerisinin eğitimiyle ilgili olarak Öğretim Programlarına, öğretmenlere, okula ve ailelere yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Temel Dil Becerileri, Konuşma, Hazırlıksız Konuşma, 7. Sınıf.

THE IMPROMPTU SPEAKING SKILLS OF 7TH GRADE STUDENTS

Abstract

Speaking which is the most prominent feature of a human being and which is one of the elements that enable people to become socialized plays an important role in interpersonal communication in the daily life. Speech education must be given weight in order to make an effective communication and to prevent the defects in communication. In this study that was performed in order to identify seventh-grade students' impromptu speaking skills and ninety-eight students participated in the study. The speeches of the students were recorded and then these records were transcribed. The speeches were evaluated qualitatively and quantitatively. The following situations were encountered during the impromptu speech: not being able to make a sentence according to the structure of Turkish grammar rules, having difficulty in finding appropriate words, repeating words and phrases often, speaking without making a plan and using event-based expressions. In addition, almost all students couldn't use the three-minute speech time given to them completely. In the evaluation, students' average scores were 38 out of 100 points. As a result of the research, impromptu speaking skills of the students have been identified as inadequate or partially sufficient. In accordance with the results, recommendations have been offered to curriculum, teachers, schools, and families about the training of impromptu speaking skills.

Key Words: Turkish Training, Basic Language Skills, Speech, Impromptu Speaking, 7th Grade.

* Bu makale "7. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerileri Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinin verilerinden hareketle yazılmıştır.

Giriş

İçinde bulunduğumuz bilgi çağı, iletişimin önemini ortaya koymakta, günlük hayattaki iletişim de ağırlıklı olarak konuşma ile gerçekleşmektedir. Kitle iletişim araçları dünyasındaki gelişmeler, iletişimde konuşmanın önemini daha da artırmaktadır.

Konuşma, kişinin, yaşadığı toplumdaki insanlarla iletişime geçerek sosyalleşmesini sağlayan, hayattaki başarısını doğrudan etkileyen, örgün eğitimde üzerinde önemle durulması gereken bir dil becerisidir. İnsanın doğuştan getirdiği bu beceri onu diğer canlılardan ayırır. Okul yaşına gelinceye kadar her insan konuşma becerisini aile ve yakın çevresinde belirli bir seviyede edinir. Okul hayatının başlamasıyla birlikte, bilgilerin gelişigüzel bir şekilde edinilmesi, yerini planlı ve programlı bir döneme bırakır. Bu durum genelde dil, özelde ise konuşma becerisinin eğitimi ve öğretimi için geçerlidir.

Konuşma, kültürü oluşturan ve onu nesilden nesile taşıyan bir güç olan dilin bileşeni olarak düşünüldüğünde, bu becerinin eğitimi de ciddi olarak ele alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkar. Bundan dolayı konuşma becerisi, eğitim alanında dikkatleri üzerine çeken bir konu olmaya devam etmektedir.

Dil, İletişim ve Kültür

En basit tanımıyla, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araç olan dil, doğumdan ölüme kadar insanı çepeçevre sarmasıyla insan ve toplum hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Nerede ve hangi iş yapılırsa yapılsın insanoğlu dil sayesinde diğer insanlarla iletişim kurar; insan olmanın en temel göstergelerinden birinin bu yapı olduğunu bilir.

İletişim duygu, düşünce, bilgi, haber ve becerilerin paylaşılması, bireyler arasında duyguda, düşüncede, tutumda ortak bir payda yaratılması sürecidir (Sever, 1998: 55). İnsan iletişim sürecinde en çok dile başvurur. Çünkü dil, anlaşma araçlarının en kullanışlı ve gelişmiş olanıdır. Anlama ve anlatma aracıdır; iletişimin temelidir. İletişim olmadan anlaşma, anlaşma olmadan toplumsal hayat olamaz.

Dil, diğer insanlarla bütün ilişkilerimizde bize aracılık eden, sosyal bağlarımızı düzenleyen bir vasıta olarak hayatımızın her safhasında bizimledir ve insan benliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanda sınırsız olan duygu ve düşünceler, insanın kendisinden başka birine dille aktarılabilir.

İnsanların birbiriyle anlaşarak önce sosyal bir varlık olmasını sağlayan daha sonra onları millet seviyesine yükselten unsurlardan biri de dildir. Dilin, insan hayatındaki önemi bu özelliğiyle yakından ilgilidir. Dil, insanları bir araya getirirken bir milletin duygu ve düşünce hazinesini ortaya koyan eşsiz bir araçtır.

Belirli seslerin insanlar arasında ortak değerler kazanarak, bir kavrama karşılık gelmesi dilin oluşumunun esasıdır. Seslerin ortak değerler kazanması bir milletin yaşayış biçimini oluşturması bakımından önemlidir. Çünkü, her millet ortak duyusu, düşüncüsü, geçmişten getirdiği hafızasıyla hangi sesleri hangi kavramlara karşılık kullanacağını belirler. Bu da dilin millî bilinçle oluştuğunu gösterir. Bu anlamda dil, kültürü oluşturur ve devamında kültür de dili şekillendirir.

Kültür, bir milletin hayatı yorumlama biçimi olup yaşarken ortaya koyduğu maddi ve manevi değerlerin hepsidir. Hayatı oluşturan ve devam ettiren en önemli unsurdur. Geçmiş ile gelecek arasında köprüdür. Bu köprünün en önemli ayağını ise dil oluşturmaktadır. Kaplan'a (2012: 142) göre "*dil, duygu ve düşüncenin âdeta kabıdır. Bir milletin bütün duygu ve düşünce hazinesi, dil kabına veya kalıbına dökülür ve bu dil kabı ile yerden yere, nesilden nesle aktarılır. Yazı, dilin sesini kaydeden bir vasıta olarak dilin bir parçasıdır. Fakat kültür, söz ile de bir millet arasına yayılır.*" Diğer bir ifadeyle konuşma becerisi, kültürün bir millet arasındaki yayılması açısından da önemli bir görev üstlenmektedir.

Dil insanın dış dünyayı ve kendini anlamasını, sembolleştirmeyi, kavramlaştırmayı, bunları belli kurallar doğrultusunda anlamlı birlikler hâline getirerek iletişimde bulunmayı sağlamaktadır. İnsanın kavramları sembollere, semboller de anlamlı iletilere dönüştürme gücü dil ile gerçekleşmektedir. Bu bakımdan dil, varlıklarla onların zihinlerdeki karşılığı arasında köprü kurarak göstergeler oluşturmaktadır. "*Dilin anlama dayalı olan bu özelliğini Alman düşünürü Hammann, akıl anlama süreçlerinin bütününden oluşan bir şeydir, ama anlama dediğimiz şey ise ancak dil yoluyla gerçekleşebilir. Dil, olmasaydı akıl da olmazdı. Çünkü dil, aklın hem organı, hem de ölçütüdür.*" (Akarsu, 1998: 37) şeklinde belirtmiştir.

İnsan doğası gereği anlama ve anlatma ihtiyacında olan bir varlıktır. Bu ihtiyaçla dili geliştirmiştir. Geliştirdiği bu sistem sayesinde kendinden başka insanlarla ortak yaşantılar kurmuştur, iletişime geçmiştir. İletişim, insanın tek başına yaşamamasının bir sonucudur ve gücünü dilden alır. Dil, anlama ve anlatma becerilerinden oluşmakta; anlama okuma ve dinlemeden, anlatma da konuşma ve yazmadan meydana gelmektedir. Konuşma becerisinin kullanımı, sözlü iletişim durumlarında büyük bir önem taşımaktadır. Bu durum da dil yapısı içerisinde konuşmanın önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Konuşma Becerisi ve Bu Becerinin Diğer Dil Becerileriyle İlişkisi

Konuşma; duyguların, düşüncelerin, isteklerin, şikâyetlerin sesli bir şekilde dile dökülmesidir. Anlatmayı, yazılı ve sözlü olarak iki kullanım alanına ayırdığımızda söze dayalı olan konuşmanın, bir iletişim aracı olarak daha çok tercih edildiği görülmektedir. Çünkü, sabahtan akşama kadar içinde bulunduğumuz yaşam alanları çoğunlukla konuşmaya dayalı bir iletişim üzerine kuruludur. İnsan doğduğu andan itibaren önce taklit, sonra anlamlandırma yoluyla konuşma çabası içinde olup insanı hayatın içine katan en hızlı yol konuşmadır.

"Konuşma, duygu, düşünce ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır" (Demirel, 2003: 88). Yalçın'a (2002: 97) göre ise konuşma becerisi, kişinin kendisini doğrudan ifade ettiği; duygu ve dileklerini başka kimselere doğrudan anlattığı; kendi başına kullanabileceği değil, başkalarıyla paylaşabileceği bir beceridir. Konuşma becerisi, kişinin sosyalleşmesi ile diğer becerilere göre doğrudan ve daha fazla ilgili olması sebebiyle psikoloji, sosyal psikoloji, davranış bilimleri, iletişim bilimleri gibi bilimlerle ve kişinin bu alana giren davranışlarıyla da bağımlı bir gelişme gösterir.

Tanımlara bakıldığında konuşma becerisinin kişi ile diğer kişi(ler) arasındaki bir kavramsal süreç olarak adlandırıldığı görülmektedir. İkinci dil öğretiminde ise temel dil becerilerinden birisi olan konuşma, üretimsel konuşma (spoken production) ve karşılıklı konuşma (spoken interaction) olarak iki ayrı başlık altında incelenmektedir. Buna göre, üretimsel konuşma faaliyeti esnasında yer alan etkinlikler; “halka hitap etmek (bilgi, talimat, vs.), izleyiciye hitap etmek (halka açık toplantılarda konuşmalar, üniversitede ders vermek, vaaz, eğlence, spor yorumları), satış sunumu (pazarlama), yazılı bir metni yüksek sesle okumak, notlara, bir yazılı metne veya görsel araçlara (diyagram, resim, tablo, vs.) bakarak konuşmak, provası yapılmış bir rolü oynamak, kendiliğinden konuşmak, şarkı söylemek gibi başlıklar altında toplanabilir. Karşılıklı konuşma faaliyetlerine yönelik etkinlikler ise; günlük sohbet, resmî olmayan konuşma resmî konuşma, müzakere etmek, mülakat, görüşme, planlama, pratik amaç odaklı işbirliği” (CEF, 2002: 80) olarak çeşitlendirilmektedir.

Konuşma; dinleme, okuma, yazma becerileriyle bütünlük arz eden bir dil becerisidir. Hem konuşma hem yazma iletişim kurmanın temelidir. Dili öğrenme sürecinde konuşma becerisi, okuma ve yazmadan önce gelmektedir. Dinleme, dinlediklerini kaydetme, anlamlandırma ile başlayan bu süreç konuşma ile devam etmektedir.

Konuşma süreci, Taşer’e göre (2009: 68) şu aşamalardan oluşur: İletişim sürecinde meydana gelen uyarıcı niteliğindeki bir olay, bireyin duyu organlarını uyarır ve böylece sinirsel tepkiler meydana gelir. Bu tepkiler beyne geçer, beyin de gerimler ve duyarlar meydana gelir. Bunlar, sözcüklere dönüşür. Bu olay sonucunda konuşmacı birey, bir düşünüyü ya da kavrama ulaşır. Boşluğa söylenen düşünüyü ya da kavram ses ve ışık dalgaları meydana getirir. Bunlar da, dinleyicinin duyu organlarını uyarır, böylece aynı süreç, dinleyici için de gerçekleşmeye başlar. Bu aşamalar, konuşmanın dönüşümsel bir süreç olduğunu ve bu süreç içerisinde konuşmacının dinleyici ve dinleyicinin de konuşmacı olabileceğini göstermektedir.

Beceri, bilinçli bir öğrenme sürecini gerektiren ve bir kez öğrenildikten sonra sürekli yinelenen iş yapabilme gücü olarak anlaşılan bir kavramdır; ister bilinçli isterse kendiliğinden olsun, bütün beceriler bir öğrenme sürecini gerektirir (Çebi, 1996: 46). Beceri dilin kullanımıyla meydana gelir. Kişi, dilini önce edinir sonra kullanır. Edinim doğuştan gelen donanımla varlığını gösterirken, kullanım edinilenlerin gelişmesiyle ortaya çıkar. “Chomsky için, edinim sonsuz sayıda doğru tümce üreten dinamik bir yetenektir. Kullanım bu yeteneğin uygulanmasının gerçekleştirilmesidir” (Akbayır, 2006). Dil donanımı her insanda doğuştan vardır ancak dili kullanma becerisi her insanda aynı değildir. Konuşma yetisi doğuştan getirilir fakat doğru ve etkili konuşma eğitim ile elde edilen bir beceridir. Etkili ve güzel konuşma eğitiminin geliştirilmesi bireylerin toplum halinde yaşamalarında çok büyük bir öneme sahiptir (Kurudayıoğlu, 2013:72). O nedenle birey, eğitim-öğretim sürecinden geçmek zorundadır. Çünkü dil, insanın yaşamını devam ettiren bir varlıktır ve insanın insanla anlaşmasını sağlamaktadır. Anlaşmanın doğru olabilmesi

anlama ve anlatmanın doğru olması demektir. Bunun gerçekleşmesi için de dilin eğitilmesi bir zorunluluktur.

Bir dili tam olarak bilmek, dil becerilerinin hepsine birden belirli bir düzeyde hâkim olmayı gerektirir. Dinleme, konuşma, okuma, yazma becerileri içinde bir dili biliyor olmanın önemli göstergelerinden biri, konuşmadır.

Konuşma ve diğer dil becerileri birlikte kullanıldıklarında bir etkileşim ortamı oluştururlar. Dinleme ve okumanın, konuşma içeriğini zenginleştirdiğini bilmek, yazma becerisinin de konuşma sırasında zihindeki düşüncelerin planlı olarak anlatılması alışkanlığını kazandıracığını unutmamak, bu etkileşimin ortamının gücünü artıracaktır.

Doğru ve etkili konuşma, dinleme ve okuma sonucu elde edilen birikimlerin kullanılmasına bağlıdır. Konuşma ve dinleme, oluşumları birbirine bağlı iki beceridir. Konuşmanın olabilmesi için bir dinleyicinin, dinleme eyleminin olabilmesi için de bir konuşmacının ya da başka bir uyarının bulunması gerekir. Konuşma ve dinleme birbirlerinin oluşumunda olduğu kadar gelişimlerinde de etkilidir. Kısacası dinleme olmadan konuşma, konuşma olmadan da dinleme olmaz diyebiliriz.

Konuşma becerisi, okula başlamadan edinilir. Okul ortamında bu beceri standart dile göre geliştirilir. Diğer dil becerileri olan dinleme, okuma ve yazma, çocuğun okula başlamadan edindiği konuşma becerisinin gelişimine hizmet eder. Konuşma sırasında düşünme yeteneği en hızlı şekilde kullanılır. Doğru düşünebilmek için kelime hazinesinin zenginliğine ihtiyaç vardır. Bu da dinleme ve okuma deneyimleriyle kazanılır.

Yalçın'a (2002: 98) göre, günümüzde konuşma becerisi diğer dil becerileriyle iç içe gelişmektedir. Kitle önünde yapılan hazırlıklı veya hazırlıksız bütün konuşmalarda, konuşmanın planlanmasında, yazma becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan yöntemler aynen geçerlidir. Aslında her ikisi de anlatmanın temel unsurları olduğu için aralarında planlama ve sunum açısından da bir yakınlık bulunmaktadır.

Dil oluşum kuramlarından hareketle dil becerilerinin edinim sırası göz önünde alındığında dinlemeden sonra ilk var olan beceri, konuşmadır. Yazma, konuşma becerisinden hareketle geliştirilecek bir dil becerisi; okuma ve dinleme ise konuşmanın zihni hazırlığını sağlayacak, alt yapısını oluşturacak dil becerileridir. Bu açıdan bakıldığında özellikle ilk ve ortaokulda konuşma becerisinin eğitimi son derece önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konuşma Becerisinin Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Düşünen ve düşündüğünü sözlü olarak doğru ifade edebilen nesiller yetiştirmek için konuşma eğitimine gereken önem verilmelidir. Teknolojinin büyük bir hızla geliştiği günümüzde konuşma becerisi, insanın insanla ilişkilerini düzenlemede değerinden bir şey kaybetmemiş, aksine daha fazla önem kazanmıştır. Toplum içinde saygın bir yer edinmenin en önemli göstergeleri arasında da yer alan konuşma, aynı zamanda insanın kişiliğini geliştiren bir unsurdur.

Okula geldiğinde belirli bir düzeyde konuşabilen öğrencinin konuşmayı bildiği kabul edilerek bu beceri göz ardı edilebilmekte ya da ikinci plana itilebilmektedir. Toplumumuzun geleneksel aile yapısı da çocukların konuşmasına pek müsaade etmemekte, sınıf ortamında disiplini sağlamak amacıyla öğrencilerin gerektiğinden fazla konuşmalarına izin verilmediği durumlar olabilmektedir. Aksakal'ın (2002: 35) belirttiğine göre ülkemizde ana dili eğitimi metin odaklı olarak yapılmakta, bu durum ise Türkçe derslerinde konuşma eğitiminin yeterli oranda ele alınmasını önlemektedir. Dilbiliminin birincil ögesi olarak kabul ettiği konuşma, ülkemizde uygulanan öğretim programlarında ve bunlara bağlı uygulamalarda yazı dilinin etkisinde biçimlenmektedir. Bunun sonucu olarak da yazı diliyle konuşmaya çalışan dolayısıyla başarısız olan bireyler yetişmektedir.

Duygu, düşünce ve izlenimlerin sözle, doğru, anlaşılır, etkili biçimde anlatılabilmesi için konuşma ilkelerinin davranışlara dönüştürülmesi hatta bu davranışların içselleştirilmesi gerekmektedir. Bunu sağlayacak olan şey de seviyeye uygun çalışmalara ağırlık vermektir. Bu kapsamda ilkokuldan yükseköğretime kadar konuşma becerisinin eğitime önem verilmelidir. Öncelikle ilk ve ortaokul öğretmenlerin konuşma ilkelerini eksiksiz biçimde uygulamaları ve öğrencilere model olmaları gerekmektedir. Çünkü ilk ve ortaokul öğrencilerinin tavsiyelerden çok model aldıkları kişilerden etkilendikleri bilinmektedir. Bu yalnız Türkçe öğretmenlerinin sorumluluğunda olan bir görev değil, eğitim kademesinin her aşamasında ve alanında görevli olan insanlar için önem verilmesi gereken bir davranış biçimi olmalıdır. Bu sayede, yapılan çalışmalardan daha fazla verim olmak mümkün olacaktır.

Konuşma Türleri ve Hazırlıksız Konuşma

Konuşma becerisinin geliştirilmesi ya da uygulanması amacıyla farklı kaynaklar tarafından oluşturulmuş farklı konuşma çeşitleri mevcuttur. Taşer (2009) konuşmayı, şu şekilde çeşitlendirmiştir:

- Günlük Konuşma
- Tartışma (Panel, Diyalog, Forum, Açık Oturum, Münazara)
- Görüşme (Yuvarlak Masa, Komite, Sempozyum, Mülakat)
- Konferans
- Söylev
- Demeç
- Yorumlayıcı Konuşma
- İnandırıcı Konuşma

Yalçın'a (2002:136) göre birdenbire gerçekleşen, yapılmadan önce herhangi bir araştırmaya başvurulmayan konuşmalar hazırlıksızdır. Kişinin günlük hayatı içinde herhangi bir ön hazırlık yapmadan evde, işyerinde, dinleme sırasında ve ikili ilişkilerin tümündeki konuşmalar, hazırlıksız konuşma kapsamında ele alınabilir. Kişilerin karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmek, içinde buldukları olay ve durumlar hakkında yorum yapmak, kendi duygu ve düşünceleriyle ilgili açıklamalarda bulunmak, günlük hayatlarını devam ettirmek için birdenbire, herhangi bir araştırmaya başvurmadan, iletişimin doğal süreci içinde

gerçekleştirdikleri konuşmalar, hazırlıksız konuşmadır. Bu konuşmada herhangi bir hazırlık olmadığı için, doğrudan o andaki bilgi birikimimize dayalı olarak konuşmak zorunda kalırız. Bu durumlar resmî ortamlarda olmayabilir. Bu yüzden hazırlıksız konuşmaların mutlaka önceden bazı temel ilkelerinin belirlenmesi ve bu temel ilkeler çerçevesinde konuşmanın gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Hazırlıksız konuşmalar her ne kadar ismi itibarıyla plansızlığı çağırırsa da her bir hazırlıksız konuşma için kısa da sürse zihinsel bir hazırlık süreci olmaktadır. Hazırlıksız konuşmada önemli olan, bu kısa hazırlık süresini en iyi şekilde kullanabilmek ve konuşma içeriğini doğru şekilde belirleyebilmektir. Hazırlıksız konuşma üzerine verilen eğitimde çok kısa da olsa kişinin zihinsel bir plan yapmasının gerekliliği öğrenciye kavratılmalıdır.

Gün içinde birdenbire yapmak durumunda bulunduğumuz hazırlıksız konuşmalar, zihinsel yapının güçlü olmasına ihtiyaç duymaktadır. Çünkü, konuşma zihinde başlayan bir süreçtir. Zihnin hazır olması, hazırlıksız bir konuşmaya güç katacaktır. Zihin, depolanmış bilgileri gözden geçirecek, seçecek, seçtiği bilgileri sıralama, sınıflama, ilişki kurma, eşleştirme, tahmin etme, ayırma ve birleştirme işlemlerine tabi tutacaktır. Bu işlemler sonucunda ulaşılan bilgiler doğru kelime birlikleriyle ve doğru ses özellikleriyle dinleyicilere aktarılacaktır. Hazırlıksız konuşmalarda bu süreç daha hızlı çalışacak ve insanın hızlı düşünmesine katkıda bulunacaktır. O nedenle ilköğretim yıllarından başlayarak öğrencilere hazırlıksız konuşma eğitimi vermek ve bu konuyla ilgili ortam oluşturmak çok önemlidir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırma konusu, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1998: 77). Bu çalışma, 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerini betimlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Antalya ili merkez ilköğretim okullarının 7. sınıfında öğrenim gören 98 öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, iki ilköğretim okulunun 7. sınıflarından rastgele belirlenen 7 ayrı sınıftaki 98 öğrenciden elde edilmiştir. Veriler, şu aşamalarla elde edilmiştir:

Araştırmada kullanılacak hazırlıksız konuşma konularının tespiti için 39 konunun yer aldığı bir konu havuzu oluşturulmuştur. Bu konular 16 alan uzmanının görüşleri alınarak 15 konuya indirilmiş ve her sınıftan yaklaşık 15'er öğrenci, kura ile belirledikleri konu üzerinde hazırlıksız konuşulmuştur. Konuşma yapacak öğrencilere zihni hazırlık için kuradan sonra yaklaşık bir dakika süre verilmiştir.

Araştırmada kullanılan konuşma konuları şunlardır:

1. Gelecekte seçmek istediğiniz mesleği ve bu mesleği neden seçmek istediğinizi anlatınız.
2. Başınızdan geçen ya da tanık olduğunuz komik bir olayı anlatınız.

3. Başınızdan geçen ya da tanık olduğunuz üzücü bir olayı anlatınız.
 4. Sevdiğiniz bir insanı (arkadaşınız, öğretmeniniz, aile fertlerinden biri, bir sanatçı, bir sporcu vb.) tanıtırınız.
 5. Okuduğunuz bir kitabı tanıtırınız.
 6. Yaşadığınız şehri iyi ve kötü yönleriyle tanıtırınız.
 7. Gezip gördüğünüz bir yeri ve o yerin ilginç yönlerini anlatınız.
 8. Hayatınızda nelere özlem duyduğunuzu anlatınız.
 9. Nasıl bir yerde yaşamak istediğinizi anlatınız.
 10. Sizi üzen, inciten, öfkeleniren davranışların neler olduğunu ve böyle durumlarda nasıl davranılması gerektiğini anlatınız.
 11. Bir kuş olduğunuzu düşününüz, nereye ve kimin yanına gitmek isteyeceğinizi sebepleriyle anlatınız.
 12. Çalışkanlıkla ilgili olarak düşüncelerinizi anlatınız.
 13. Oynamaktan en çok zevk aldığınız oyunu anlatınız.
 14. Beğeniyle seyrettiğiniz bir filmi anlatınız.
 15. Yaz tatillerinde neler yaptığınızı anlatınız.
- Öğrencilerin konuşmaları kamera aracılığıyla kaydedilmiştir. Bu kayıtlar verilerin analizi sırasında kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin yapmış oldukları konuşmalar yazıya geçirilmiş, bu metinler görüntü kayıtları ile birlikte puanlama sırasında kullanılmıştır. Öğrencilerin konuşmalarını değerlendirirken kullanılan ölçek şu şekilde hazırlanmıştır: İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu'ndaki konuşma becerisi ile ilgili kazanımlardan hazırlıksız konuşma ile ilgili olanlar tespit edilmiş ve Program'da yer alan puanlama ölçeği örneğinden hareketle bir puanlama ölçeği oluşturulmuştur. Üç alan uzmanı ile bir ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşleri çerçevesinde Puanlama Ölçeği'ne son şekli verilmiştir. Her öğrencinin yaptığı konuşma araştırmacı tarafından, Puanlama Ölçeği'nde yer alan ölçütlere göre (1: Yetersiz, 2: Kısmen Yeterli, 3: Büyük Ölçüde Yeterli, 4: Tamamen Yeterli) değerlendirilmiştir. Ölçekte 22 madde yer almaktadır. En yüksek puan 4 olduğu için ölçekten alınabilecek en yüksek puan 88'dir. Değerlendirmeden sonra alınan toplam puanlar hesaplanmış ve 100'lük sisteme çevrilmiştir. Araştırmacının yaptığı puanlamanın güvenilirliğini test etmek amacıyla araştırmaya katılan öğrencilerden rastgele seçilen %25'inin konuşmaları bir alan uzmanı tarafından Puanlama Ölçeği'ne göre değerlendirilmiştir. Araştırmacı ile alan uzmanının yaptığı değerlendirme arasındaki Pearson Momentler Çarpımı güvenilirlik katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır. "Bu katsayısı .70 ve üzeri olduğunda puanlayıcıların değerlendirmeleri arasında güvenilir bir durum olduğu kabul edilmektedir" (Büyükköztürk, 2003).

Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında elde edilen veriler nicel ve nitel olarak değerlendirilmiştir. Nicel değerlendirmeyle ilgili bulgular şu şekilde özetlenebilir:

7. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerileri

Araştırma katılan öğrenciler 100 üzerinden 27 ila 52 arasında puan almışlardır. Öğrencilerin yaptıkları konuşmalardan aldıkları puanların ortalaması ise 38,6 olarak hesaplanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar, 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma konusunda durumlarının iyi olmadığını göstermektedir.

Nitel değerlendirme sonucunda elde edilen bulgular, değerlendirme ölçeğinde yer alan maddelerden hareketle aşağıdaki şekilde ele alınabilir:

1. Hitap İfadelerinin Kullanımı

Öğrenciler, konuşmalarına uygun hitap ifadeleri ile başlamamış, konuşmaları süresince de herhangi bir hitap ifadesi kullanmamışlardır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu konuşmasına “ııı, eee” gibi anlamsız sesler çıkararak başlamıştır: “ııı şey benim bi tane köpeğim var.”, “Eee biz Adana’da oturuyorduk.” ...

2. Kelimelerin Telaffuzu

Doğru telaffuz, bir kelimedede bulunan bütün sesleri, kelimenin anlamına uygun olarak seslendirme esasına dayanmaktadır. Kelimelerin doğru telaffuz edilmemesi çoğu zaman onların anlaşılmasına ya da yanlış anlaşılmasına neden olmuştur. Araştırma sırasında konuşturulan öğrencilerde ağız özelliklerine rastlanmamış, fakat konuşma dilinin bazı olumsuz etkileri görülmüştür. Öğrencilerin konuşma sırasındaki sesleri işitilebilirlik bakımından yeterli olmakla birlikte, kelimelerin çok hızlı söylenmesinden veya bazı seslerin çıkarılmamasından dolayı ortaya telaffuz sorunları çıkmıştır. Öğrenci konuşmalarında dikkat çeken telaffuz sorunları şunlardır:

1. -yor ekindeki “r” sesi, birinci tekil şahısla kullanımının dışında çoğunlukla söylenmemiştir.

2. Ünsüz benzeşmesi kuralına çoğu zaman uyulmamıştır.

3. Geniş ünlüler kimi durumlarda daralmıştır. (anlıyacak, olucak, çalışacak, söyleyecek gibi)

4. Kimi kelimelerde ünlüler düşürülmüştür. (üniverste, olabilecek, ölcek gibi)

5. İçinde “h, ğ” bulunan kelimelerde bu seslerin aşınmaya uğradığı görülmüştür. (öretmen, meşur gibi)

3. Akıcılık

Sözlü ya da yazılı anlatımda, anlamın açık, pürüzsüz; aynı ya da yakın sesli sözcüklerin art arda gelmemesi ve böylelikle söylenişin güçlüğe uğramaması, kulağı rahatsız etmemesi özelliğine akıcılık denir. Akıcı cümleler, anlatım sırasında hiçbir engele uğramadan akıp gider (Yörük, Tarihsiz: 89) Araştırmaya katılan öğrencilerin konuşmaları, çoğunlukla akıcı bir niteliğe sahip değildir. Kelime ya da cümle tekrarı, gereksiz sesler çıkarma, kelimelerin hecelerini gereksiz yere uzatma gibi durumlarla sık sık karşılaşmıştır. Bu olumsuzlukların çoğunun zaman kazanmak, söyleyeceklerini düşünmekten kaynaklandığı söylenebilir.

4. Tonlama

Konuşma sırasında birbiri ardı sıra gelen seslerin, hep aynı seviyede olmamasına; sesin alçalıp yükselmesi, sertleşip yumuşaması, incelik kalınlaşması gibi ses değişikliklerine tonlama denir (Parlakıldız, 2001: 54). Tonlama, söylenen

düşüncenin mantığı ile uyumlu, değişik ses renkleri kullanarak konuşmayı bestelemek (Gürzap, 2007: 113) şeklinde de tanımlanır.

Görüntü kayıtlarındaki konuşma örnekleri incelendiğinde öğrencilerin konuşmalarında uygun vurgu ve tonlamalar yapmadığı görülmüştür. Öğrenciler, uzun ve gereksiz duraklamalar yapmış, ses tonlarını yükseltmeye ya da alçaltmaya ihtiyaç duymamışlardır. Konuşmalarını, başladıkları ses tonu ile sonlandırmışlardır. Kelime vurgusu veya cümle vurgusunu anlamı verecek şekilde yapmamışlar; bunun yerini hecelerın uzaması, cümle sonlarında uzun duraklamalar almıştır. Yeni bir cümleye başlamadan önce biten cümlenin son kelimesinde bulunan son heceler daha uzun söylenmiştir. Bu bir bakıma yeni cümle kurmak için kazanılan zamanı göstermektedir. “Şey” kelimesinin de tekrar tekrar kullanılması konuşmacının dikkatinin dağılmasına neden olmuş ve konuşmanın akışına uygun vurgu, tonlama, duraklama yapmayı engellemiştir.

5. Cümleler

Öğrenciler konuşmalarında beş ya da altı kelimelik cümleleri dil bilgisi kurallarına uygun bir şekilde kurmuşlar, fakat kelime sayısı arttıkça kurulan cümlelerde yanlışlıklar yapmışlardır. Söylemek istediklerini planlayamadıklarında bir cümleyi bitirmeden yeni bir cümleye başlamışlardır. Bu durum cümlelerde anlatım bozukluğuna yol açmıştır. En çok yapılan anlatım bozuklukları şu şekildedir:

a. *Yüklem Yanlışlıkları:* “Yüklem yanlışları fiil yahut fiilimsilerin yerinde kullanılmaması, yahut eksik bırakılması sonucunda ortaya çıkan bir anlatım bozukluğudur. Yüklem yanlışları kimi zaman birbirine bağlı cümlelerin yüklemeleri arasındaki etkenlik-edilgenlik, teklik-çokluk ve zaman uyumsuzluğundan ortaya çıkar” (Aktaş ve Gündüz, 2002: 120). Öğrenciler bağlı cümlelerde bulunan fiil ve fiilimsilerde hata yapmışlardır. Bağlı cümlelerde aynı fiil kipiyle cümleyi devam ettirememişlerdir. Fiilimsileri gereksiz ya da yanlış yerde kullanmışlardır. (Örnek: *İstediğin her şeyi alabilmeye ya da sahip olabilirsiniz.*) Hazırlıksız konuşma örneklerinde en fazla yapılan anlatım bozukluğu çeşidi yüklem yanlışları olarak tespit edilmiştir.

b. *Özne-Yüklem Uyumsuzluğu:* Öğrenci konuşmalarında en çok karşılaşılan anlatım bozukluklarından biri de özne-yüklem uyumsuzluğudur: “*Altıncı sınıfta ben şey tekli sıralarda oturuyorduk biz.*”, “*Ben yaz tatilinde ilk günler sıkıcı geçti.*”

c. *Kelimelelerin Gereksiz ya da Yanlış Kullanılışı:* “Sesleri birbirine yakın olan ya da köken ortaklığı bulunan kimi sözcükler, birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Kimi zaman da anlamları birbirine yakın olan sözcüklerden biri rastgele seçilmektedir.” (Adalı, 2009: 138). Sözcüklerin yanlış anlamda kullanılması anlatımın bozulmasına neden olmaktadır. Bununla beraber sözcüklerin gereksiz olarak kullanılması da anlatımda aksamalara yol açmaktadır: “*Herkes bi kahağa boğuldu tüm sınıf.*”, “*Ben hayatımda iyi bi Anadolu lisesine gitmek istiyorum.*”

ç. *Tümleç Yanlışları:* Bağlı cümlelerde yüklemlelerin hepsi ayrı tümleç kullanmayı gerektirebilmektedir. Bu duruma uyulmadığında cümlenin söz diziminde aksaklık meydana gelmektedir. Hazırlıksız konuşma örneklerinde tümleç

7. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerileri

eksikliğinden, yanlış tümleç ya da gereksiz tümleç kullanımından kaynaklanan anlatım bozuklukları yapılmıştır: “Örneğin yabancı şarkıları yabancı konuları çok özeniyorlar.”, “Mesela başka ülkelerin okulları veya başka yönleriyle bizim Tür Türkiye’ye göre çok değişiktir.”

d. Bozuk Anlatımlar: Bir cümlede birden fazla anlatım bozukluğunun olduğu durumlardır; hazırlıksız konuşma örneklerinde sıkça rastlanır: “Spor yapan insanlarda çoğunlukla sağlıklı olduğunu gördüğüm için sağlık spor yapmaya başladım.”, “Avukatlık mesleği dört yüzün üzerinde almaya çalışıyorum.”

6. Yetersiz Kelime Hazinesi

Öğrenciler, hazırlıksız konuşma örneklerinde yer yer kelime kullanımında hataya düşmüştür. Öğrencilerin, düşüncelerini ifade edecek kelimeleri bulmakta zorlandıkları, bu yüzden de “şey, yani, işte, nasıl anlatsam” gibi kelime ve ifadeleri kullandıkları tespit edilmiştir.

7. Sıralama

Öğrencilerin yaşadıkları bir başka sıkıntı da konuşmalarındaki olay ve bilgileri sıraya koyarak anlatamamalarıdır. Konuşma sırasında düşünceleri planlama konusunda sıkıntı çeken öğrenciler genellikle akıllarına geldiği gibi konuşmuşlardır. Olay ya da bilgi sıralamasındaki kopukluklar, anlatılanların dinleyici tarafından doğru anlaşılmasını engellemiştir. Dinleyici doğru anlayabilmek için kafasında uyanan sorulara cevap arama ihtiyacını hissetmiştir. Konuşmaların plansızlığı içerik bakımından öğrencilerin zaman zaman gereksiz ayrıntılara yer vermesine, konuşmanın başında konuyla ilgili açıklamalarda bulunmamasına, konuşmanın çoğu zaman tam anlamıyla bir bütünlük içinde devam edememesine neden olmuştur. Planlı konuşmanın, dil ve anlatım kadar içeriği de etkilediği görülmüştür.

8. İçerik

Konuşmalar içerik yönünden incelendiğinde örneklerin çok zayıf olduğu görülmektedir. Öğrenciler konuşmalarını herhangi bir ana düşünceye ulaştıramamışlardır. Konuşmalar olay ağırlıklı gerçekleşmiş, anlatılan olaylar bir sonuca bağlanamamıştır. Ana düşüncenin olmaması, onun yardımcı fikirlerle desteklenmesini de engellemiştir.

Konuşmalarda düşünceyi geliştirme yolları kullanılmamıştır. Konular günlük hayatın sıradanlığı içerisinde anlatılmış, konuşma sırasında deyim ve atasözlerinden yararlanılmamıştır. Farklı sınıflarda aynı konu başlığı hakkında konuşan öğrenciler, birbirlerinin konuşmalarından haberdar olmamalarına rağmen zaman zaman aynı ifadeleri kullanmışlardır. Bu durum da o yaş grubundaki öğrencilerin aynı konuda benzer şeyler düşündüklerini göstermesi açısından dikkat çekicidir.

9. Sunum

Konuşmalarını yapmak üzere kendilerine üç dakika süre verilmesine rağmen öğrencilerin çoğu ortalama bir dakika konuşabilmişlerdir. Süreyi doldurmaya çalışanlar ise aynı sözleri tekrar etmek durumunda kalmışlardır. Yaklaşık iki dakikalık konuşmalarda konu bütünlüğü bozulmaya başlamıştır. İki dakikalık konuşma yapan öğrenciler genellikle bir kitabı ya da bir filmi tanıtan öğrencilerdir. Bu, okumanın ve dinlemenin, konuşmaya katkısını göstermesi bakımından önemlidir.

Öğrencilerin jest ve mimikleri konuşmalarıyla kısmen uyumlu olsa da cümleyi uygun kelimelerle tamamlayamadıkları zamanlarda yaşadıkları sıkıntı onların jest ve mimiklerine yansımıştır.

Sonuç ve Öneriler

Konuşma, Türkçe eğitim ve öğretiminde anlatma becerisinin bir yönünü oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalara göre yazılı anlatımda da benzer sorunlara rastlanmıştır. Özbay'ın (1995) ortaokul 3. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerini tespit amacıyla yaptığı çalışmada da öğrencilerin kurduğu her iki basit cümleden birisinin, her üç birleşik cümleden de ikisinin hatalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine bu çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç, öğrencilerin imla, uyumsuzluk, noktalama, tekrar sıklığı ve aykırı kelime kullanımında sıkça hataya düştüklerinin görülmesidir. Anlatım Biçimlerinin Yazma Becerisi Edinimindeki İşlevleri (Akbayır, 2006), Edebiyat ve Kompozisyon Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar (Ayyıldız ve Bozkurt, 2006), Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu (Deniz, 2003) adlı araştırmalar incelendiğinde yazılı anlatımla sözlü anlatımda benzerlik gösteren sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- a. Yaşantılardan yola çıkarak düşünsel bir sonuca ulaşamamaktadır.
- b. Konulara tek yönlü bakılmakta, farklı bakış açısı yakalanamamaktadır.
- c. Temel cümle yapılarında hata yapılmakta, anlatım bozukluğuna düşülmektedir. (Kelime ve cümle tekrarı, özne-yüklem uyumsuzluğu, kip uyumsuzluğu, kelimelerin yanlış ve gereksiz kullanımı en çok yapılan anlatım bozukluklarıdır.)
- ç. Söz varlığı çok sınırlıdır ve günlük hayatta kullanılan dilin ötesine geçememektedir.
- d. Kalıplaşmış anlatımlar kullanılmaktadır.
- e. Konu hakkında derine inilmemektedir.
- f. Akla gelenler gelişigüzel sıralanmaktadır.
- g. Düşünce, duygu, olay akışı geliştirilememekte ve örneklerle desteklenememektedir.
- h. Konunun neleri kapsadığı üzerinde ayrıntılı durulmamaktadır.
- ı. Yardımcı fikir kullanılmamaktadır.
- i. Duygu, düşünce ve olay tekrarına düşülmektedir.

Hem yazılı hem de sözlü anlatımda ortak olan bu başlıklardan hareketle ortaokul öğrencilerinin anlatım becerileri konusunda ciddi eksikliklerinin olduğu söylenebilir.

Öneriler

Şu bir gerçektir ki, Türkçe derslerinde her beceriye eşit olarak zaman ayırlanamamakta, anlama ya da anlatma becerilerinin herhangi birinde yaşanan eksiklik, Türkçe öğretiminin aksamasına neden olmakta, bu aksaklık da başta Türkçe dersi olmak üzere tüm derslerde aynı olumsuz etkiyi yaratmaktadır.

Avrupa Konseyi Modern Diller Birimi tarafından dil öğretimi amacıyla hazırlanan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde (CEF, 2002) konuşma, hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma olarak ikiye ayrılmıştır. Buradan hareketle ilköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda da hazırlıksız

7. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerileri

konuşmaya ait amaç ve kazanımlara yer verilmelidir. Hazırlıksız konuşmanın önemine Program'da da dikkat çekilmelidir.

Öğretmen, öğrencilerin hazırlıksız konuşma becerilerini geliştirmek için bol bol uygulama yaptırmalıdır. Türkçe dersi içerisinde, öğrencilerin hazırlıksız olarak konuşacağı durumlar yaratmalıdır. Temel dil becerilerini eğitirken, hazırlıksız konuşma becerisine de yer vermelidir.

Öğretmen, öğrencilerin Türkçenin dil bilgisi kurallarına uygun cümleler kurmasını sağlamak amacıyla cümle oluşturma çalışmalarına ağırlık vermelidir:

Öğretmen, öğrencinin bir ana düşünceye ulaşmadaki başarısızlığına son vermek için, işlenen her metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini öğrencilerin bulmalarını mutlaka sağlamalıdır. Bunun için ana fikrin ve yardımcı fikrin ne olduğu, nasıl bulunacağı konusunda öğrencilere açıklamalarda bulunmalı, ana fikre ve yardımcı fikirlere nasıl ulaştığını basamak basamak göstermelidir.

Planlama yaparken, olay ve düşünce sıralamasının doğru yapılması gerektiğinin metnin bütünlüğünü olumlu yönde etkilediğini göz önünde bulunduran öğretmen, Türkçe derslerinde olay ya da düşünce sıralaması karıştırılmış metinler hazırlayıp, öğrencilerin bunları anlamlı bir bütün haline getirmelerini istemelidir.

Hazırlıksız konuşmalarda da kısa sürede bir zihinsel plan yapmak gerekmektedir. Hazırlıksız konuşma üzerine verilen eğitimde, çok kısa sürede de olsa kişinin zihnî bir plan yapması gerektiği öğrenciye kavratılmalıdır. Yazma eğitimindeki planlama ile konuşma eğitimindeki planlamanın paralel olduğu vurgulanmalıdır. Kümeleme, genelden-özele, özelden-genele sıralama, yakından-uzaya, uzaktan-yakına düzenleme, örnek olaydan hareket etme gibi belli başlı planlama çeşitleri hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir.

Öğrencilerin hazırlıksız konuşma çalışmalarında başarıya ulaşabilmeleri için, bol bol uygulama yapmaları öğretmen tarafından sağlanmalıdır. Hatta bu uygulama örnekleri öğretmen tarafından kameraya kaydedilmeli ve öğrencilere izlettirilmelidir. Öğrenciler yaptıkları hataları bizzat görmeli ve düzeltmelidir.

Öğretmen önce kısa süreli konuşma çalışmalarıyla başlanmalı daha sonra uzun süreli konuşma örneklerine geçilmelidir. Çünkü konuşma süresi uzadıkça hata yapma oranı artabilmektedir.

Öğretmen hazırlıksız ve hazırlıklı konuşma uygulamalarında atasözleri kullanımının üzerinde özenle durmalı, öğrencileri bu konuda eğitmeli, doğru ve yerinde atasözü kullanımını ödüllendirmelidir. Öğretmen paragraf örnekleri hazırlayıp, ona uygun atasözlerini buldurma çalışmaları yapmalıdır.

Çocuk dil ile ilgili ilk kazanımlarına aile ortamında ulaşmaktadır. Çocuğun aile içinde kendini ifade etmesinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında aile örnek davranışlar sergilemelidir. Çocuk, okuduklarını ailesi ile paylaşma imkânını bulmalıdır.

Gün içinde yaşananlar paylaşılmalı, gündemdeki konular hakkında fikir alışverişinde bulunulmalıdır. Bunları gerçekleştirirken "Sen küçüksün!" tavrından uzaklaşılmalıdır. Bir birey olarak çocuğun düşüncelerine önem verildiği hissettirilmelidir.

Yukarıda ele alınan; Program'a, öğretmene, ailelere yönelik öneriler hayata geçirildiğinde öğrencilerin konuşma becerilerinde iyileşmelerin olacağı düşünülmektedir. Konuşma becerisiyle ilgili yaşanacak her olumlu gelişme sonraki adımlarda çok daha güzel sonuçların alınmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adalı, O. (2009). *Anlamak ve Anlatmak*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Akarsu, B. (1998). *Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Akbayır, S. (2006). *Yazılı Anlatım Biçimlerinin Yazma Becerisi Edinimindeki İşlevleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Aksakal, Ö. D. (2002). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Anadili (Türkçe) Eğitime Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2002). *Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ayyıldız, M. ve Bozkurt, Ü. (2006). Edebiyat ve Kompozisyon Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar (Alan Araştırması- Van Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, C.4, S.1, 45-54.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik ve Araştırma Deseni*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- CEF. (2002). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment Case Studies*. Council of Europe, Strasbourg.
- Çebi, A. (1996). *Öğretim Amaçlı Yaratıcı Drama Yoluyla İmgesel Dil Becerisinin Geliştirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deniz, K. (2003). Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. S.13, 234-255.
- Gürzap, C. (2007). *Söz Söyleme ve Diksiyon*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kaplan, M. (2012). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kurudayıoğlu, M. (2013). *Konuşma Eğitimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Özbay, M. (1995). *Ankara Merkez Ortaokullarındaki Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Parlakaylıdız, H. (2001). Telâffuz ve İmlâ. *Dil Dergisi*. S. 109, 48-63.
- Sever, S. (1998). Dil ve İletişim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. C.31, 51-66.
- Taşer, S. (2009). *Örneklerle Konuşma Eğitimi*. İstanbul. Papirüs Yayınları.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yörük, Y. (Tarihsiz). *Güzel Konuşma-Yazma*. İstanbul: Serhat Yayınları.